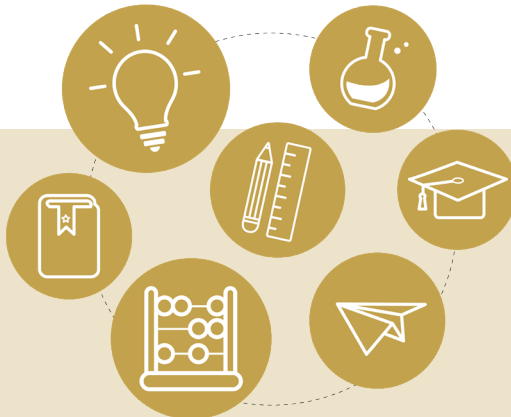

حکومەتی هەرێمی کوردستان
وهزارەتی پـهـرـوهرده

ژپێخه مهت نیشتمان و ژيان دۆستیدا

چهند پرسین گرنگ بو هوشیار کرنا قوتابیان و خویندکاران

حكومته ته هه ژمی كوردستان
وهزاره تی پــــهره وده

ژێڤه مه ته نیشته یمان و ژیان دۆستییدا

ناماده کردنی: لیژنه یهك له وهزاره تی پهروه ده

سه ره په رشتی چاپ: راگه یاندنی وهزاره تی پهروه ده

دیزارین: ناكار جهلیل كاكه وهیس

تیراژ: 9000 دانه

چاپ: به كه م (2022 - 2023)

به‌رپوه‌به‌ران و یاریده‌ده‌ران و مامۆستانان و رپنماییکارانې په‌رو‌ده‌یې ی به‌رپز:

نهم رپبه‌ره‌ی له‌به‌رده‌ستتاندایه، به‌رنامه‌ی کاری سی
رؤژی سه‌ره‌تای ده‌ستپیکې سالی نوی خویندنې
(2022 – 2023) و دوو رؤژی سه‌ره‌تای ده‌ستپیکې
وه‌زی دووه‌مه، که‌له‌رپکه‌وته‌کانی (13 و 14 و 15
ی 9 ی 2022) و (2 و 3 ی 1 ی 2023) نه‌نجام‌ده‌رپت
و، پپو‌سته ته‌وه‌ره‌کان وه‌ک وانه پپشکه‌ش به
قوتابیان و خویندکاران بکرپن به‌مه‌رچیک نابیت
ماوه‌ی پپشکه‌شکردنی هر بابته‌تیک له (25) خوله‌ک
که‌متر بیت و له (40) خوله‌ک زیاتر بیت، ده‌بیت نه‌و

رپنخه‌مه‌ت
نیشتمان و
ژياندوستییدا

سى پۇژەي سەرەتاي وەرزی يەكەم و دوو پۇژەكەي سەرەتاي وەرزی دوووم وپراي گەياندى پەيامەكانى ئەم پېرە، چالاکى وەرزشى و ھونەرىشى تېدا ئەنجام بدرېت.

وەك ئاشكرايە لاي ھەمووان ئەركى ناوئەندەكانى خويندن تەنھا فيركردن نېيە، بەلكو ھاوكات پەرەدەكردن و رېنمايېكردن و ئاراستەكردنېشە، بۇيە گرنگە ناوئەندەكانى خويندن شانبەشانى گۇرانكارىيەكانى سەردەم بتوانن قوتايان و خويندكاران ھۇشيار بكنەو ھەلەو بابەتەنەي پەھەندى نېشتىمانىيان ھەيە و خراب مامەلەكردن لەگەلپاندا كېشە و مەترسى لەسەر لايەنى رەفتارى و دەروونى و كۆمەلەيەتى و ئاستى خويندى ئەوان دروست دەكەن.

كەواتە ئامانچ لە دانانى ئەم پېرە و تەرخانكردنى ئەو پېنچ پۇژە لە سالى خويندى (2022 – 2023)، ھۇشياركردنەو قوتايان و خويندكارانە سەبارەت بەو بابەتە گرنگانەي لەدووتويى ئەم پېرەردان، لەرپى ئەوانېشەو بەرچا وروونيدانى زياتر بە خانەوادە بەرپزەكانيان، وپراي سوودەكانى چالاکىيە وەرزشى و ھونەرىيەكان لەرووى دەروونى و كۆمەلەيەتى و گونجاندىن لەگەل ژېنگەي ناوئەندەكانى خويندىن.

پښوېسته دهسته‌ی کارگړی و ماموستایان و
رېنماییکارانې په‌روه‌ده‌یی به‌گرنگیه‌وه کار له‌سه‌ر
گه‌یاندنی په‌یامه‌کانی ئهم رېبه‌ره بکه‌ن، ده‌کریت
باه‌ته‌کان ده‌ولمه‌ندتر بکه‌ن به‌زانیاری سه‌ر بار یان به
قیدیو و وینه.

ئهم ئه‌رکه به‌گوږه‌ی پسروری و شاه‌زایی ده‌سپږدریت
به‌دهسته‌ی کارگړی و ماموستایان و رېنماییکارانې
په‌روه‌ده‌یی.

وه‌زیری په‌روه‌ده

سپټه‌مه‌ری 2022

ژيئخمهت
نيشتمان و
ژياندوستييدا

تەوہری ئیکی:

قیانا کوردستانی و پیکھه زیان

ژینخەمەت
نیشتمان و
ژیاندۆستییدا

کوردستان وهلاتی مهیه، جهی باب و باپیر و ههف زمان و هاو نیشتیما نی مهیه، کوردستان مالا مهیه، ئەم دناقدا بیێ ژدایک بووین و مهزن بووین و دژین، کوردستان ناسنامه و پیناسا مهه میانه و مه پیکفه گریددهت، ئەگەر وهلات و نیشتیما نه بیت بی ناسنامه و ناڤ و نیشانین، لهوما پیدقییه مه خۆش بقیت وهکی چاخی خۆ بپارێزین، چونکه نه پار و دوژمنی مه گه لهکن و ههردهم بزاقی دکهن ناخا وهلاتی مه داگیربکهن. ئەگەر مه وهلاتی خۆ خۆش نه قیت دوژمنی مه ب ساناھی دی مه ژناقبه و ئەم نامینین.

وهلاتی مه ئەمانهته لسەر دهستی مه هه میان و پیدقییه ئەم هه می حهز وهلاتی خۆ بکهین و بپارێزین و ئەقی ئەمانهتی بدهینه دهستی نفشی داهاتی، ناخا کوردستانی گه لهکا گرانبهایه چونکه ب خوینا هزاران گهنج و لاوین ئەقی وهلاتی هاتییه پاراستن، (دواژده هزار) کوردین فهیلی و (ههشت هزار) بارزانی و (سه د و ههشتی و دوو هزار) هاو لاتیین گه رمیان و جهین دیترین کوردستانی گیانی خۆ بو وهلاتی کریه قوربان، (هزاران) کس ب چهکی کیمیایی ل هه له بچه و جهین دیتر ژلایی دوژمنی مه شه هاتییه قه تلوعام کرن، ههروهسا (هزاران) پيشمه رگه یین قاره مان گیانی

ژپیکه مهت
نیشتیما ن
ژیاندوستیدا

خۆب رېكا پاراستنا وهلاتی کریه فیدا، نهخاسمه ل
نهان سالین بوری (دوو هزار) پېشمه رگه یین چاف
نه ترس ل دژی شه ری تیرورستین داعشدا گیانی خۆ
کریه قوربان بۆ پاراستنا کوردستانی، کوردستانا مه
ب خوینی هاتییه پارستن لهوما پیدفیه قهری وی
بزاین و بپاریزین، ژهره ندی قیان و پاراستنا وهلاتی
هرکه لسر ملین مه همیان.

دناف وهلاتی مه دا دایک و باب و خزم و که سوکار
و ههف زمان و هاولاتیین مه دژین، ههروه سا
دناف وهلاتیدا فیبری قیان و براینی و خاندن و کار و
ژیانی دین، لهوما وهلات بۆ مه همیان پر بهاترین
دهستکه فته و لسر هر بهر ژه وهندیه کا دیتره، نه گهر
وهلاتی مه نه بیت تم نه بووینه و نابین ژی.

مه کوردستان خۆش دقیت، چونکه وهلاته کی
جوانه چیا و رویار و کانی و گول و گیانه وه ری کویفی
لی هه نه، مه کوردستان خۆش دقیت چونکه لاندکا
شارستانییه د وهلاتی مه دا مروف فیبری ژیان و
داهینان و شارستانییه بووینه و کوردستا وهلاتی
پیکه ژیانیه دوهلاتی مه دا ئابین و نه ته وه یین جۆدا
وهکی برال گهل ئیک دژین.

ژینخه مهت
نیشتمان و
ژیاندوستییدا

چ بکەين دا مه کوردستان خۆشتر بقيت؟ چهوا قيانا وهلاتی بهيزبکەين و بپاريزين؟

ئەو کەسێ وهلاتی خۆ خۆش نهقيت ل ناف
کۆمه لگههێ ژى ب چاقهکێ کيم و جهسته بهکێ
نهباش دهیته تهماشه کرن، بهلێ ئەو کەسین وهلاتی
خۆ خۆش بقیت هه می ده مال ناف کۆمه لگههێ ژ
هه ژى ريزگرتنه کا زۆرن و خۆدان پيگه ههکێ بلند و
به رفههن.

پيشمه رگه ژ به رهندي هنده یی خوشتقيه، چونکه
هه رده م یی ئاماده یه گيانی خۆ یی پاقر و شرین
بو وهلاتی بکته قوربان، هه ر ژ بهر ئی چهندي ژى

ژيخه مهت
نيشتيمان و
ژياندوستياندا

كۆمەلگەھى ھەمىي پېشمەرگە گەلەك خوش دىقېت
و پېشمەرگە بۆيە بەشەكى زىندى د مېژوويا ژيانا
نەتەوھىي و ۋەلاتى كورد دا.

قىانا ۋەلاتى ژ قىان و رېزگرتنا دناقبەرا مەدا
دەست پېدكەت، پېدقىيە فېرىين ب رېزگرتن ل گەل
ئىك باخقىن و رەفتارى بگەين، و رېزى ل دەيك و باب
و مامۇستا و كەسپن ب تەمەن بگرين، ديالۆك و
دانوستاندن دناقبەرا مەدا ھەبىت، و فېرىين ھارىكاريا
ھەقدوو بگەين د خاندن ويارى و كار و گھۆرىنا ھزر
ۋىبرا و دەھى بورارىن ژيانىدا .

مە كەلتۆرى كاركرن ب كوم و ۋەك ئىك تىم
و دەستەجەمەي بۆ ھەمى كاران ھەبىت، و رېزى
ل ئالا و ھىما و جياوازيين بيروباۋەر و ئايىنى ئىك
بگرين، چونكە ئەم ھەمى دناف ئەقى ۋەلاتىدا كو
(كوردستان) ە دژين و مە ئىك چارەنقىس ھەيە، لەوما
پېدقىيە ھندى دشاندايىت لدويىف چاكسازى و
دۆستايەتى و قىانا ھەقدوو بگەين.

ژبۆ ھندى كو مە ۋەلاتى خۆ خوش بىقېت،
پېدقىيە رېزى ل ژينگەھا خۆ بگرين و ھەردەم پاقر
راگرين، ھەروەسا پېدقىيە باش بخىنين و خۆ فېرى
كەلتۆرى خاندنى بگەين و مە كاركرن بۆ برېقەبرنا ژيانى
خوش بىقېت، و فېرى كەلتۆرى ۋەرزشكرنى بىين،

ژېنخەمەت
نىشتىمان و
ژياندۆستىدا

چونکہ وەرزش مرؤفی ساخلم و بهیزدکەت و داکو
بشپین خۆ و وەلاتی خۆ باشتەر و بهیزتر بیاریزین.
نابیت ئەوی چەندی ژبیربکەین، ئەو مرؤقیین
بەردەوام کاردکەن ب هیقیهەکا زۆر دژین و هەمی
دەما چاقی وان ل ئایندەیهکی گەشتەر و رووناکتره،
ئایندەیهکی جوانتر بۆ گەل و نەتەوهی و بۆ ئاذا
وەلاتی، ئەوی کاردکەن هەردەم خۆشتقیین خیزانیین
خۆ و پاشی خۆشتقیین ناف گەل و وەلاتی خۆ.
ژبۆ هندی کو قیانا وەلاتی بهیز بکەین نابیت
لدویف ئینکارکرن و توندرووی و هزرین دەمارگیردا
بگەرین، چونکە هەر جەه توندرووی لی هەبیت ل وی
جەهی کافلکاری و شەر و نەخۆشی لی هەنە و ژیان
یا سەخت و دژوارە و قوتابیین وان نەشیین ب باشی
بخینن. ئەف چەندە ل وەلاتی مە نینن، کوردستان
وەلاتی جوانی و جیاوازیانە و ئەم شانازیی پی دکەین.

ژپێخەمەت
نیشتیمان و
ژیاندۆستییدا

ژينځه مەت
نېشتيمان و
ژياندوستييدا

ژيئخەمەت
نېشتيمان و
ژياندۆستىيدا

تەوہری دووی :

چەك و مەترسیین چەکی :
چەكدانا گشتی و
كۆمەلایەتی

ژینخمەت
نیشتمان و
ژیاندۆستییدا

■ مروفى چەك بۇ بەرگىرىكىنى ژ خو
دروستكريبه، بۇ پاراستنا خو ژ دوژمنى سروشتى و
درنده بكارئينايه.

■ كوردان ميژوويه كا تال ل گەل چەكى هەيه،
ب درپژاھيا ميژوويى چەكى زيانەكا مەزن گەھانديه
مللەتى كورد، هەردەم چەك بۇ بەرگىرىكىنى بكارئينايه
نەك هيژشكرنى .

■ سوپايين داگىركەران هەولدايه ب هيژا چەكى
وولاتى كوردان داگىرىكەن، ئەشى چەندى ژى كورد
نەچاركرينه پەنايى بۇ چەك هەلگرتنى بېن، ژبو ھندى
كو زيانين هيژش و داگىركاريا دوژمان كيم بکەن.

■ راستە كوردان چەندەھا جاران پەنا بۇ چەك
هەلگرتنى برييه، بەلى ھەمى جاران ھاتيبە نەچاركرن بۇ
بەرگىرىكىنى ژخو بوويه نەك قيان و ھەزا چەكى .

■ ب ئەگەرى ئەوى ميژوويا توندوتيزا ب سەر كورد
و كوردستانيان ھاتيبەسەپاندىن، ھندەكان مەيلا چەك
هەلگرتنى ھەيه، ژبەرھندى دئەشى قوناغيدا خيزان و
كومەلگەھى پيدقى ب ھەول و ھيمەتا قوتايبيان

ژيخەمەت
نيشتيمان و
ژياندوستيدا

ھەپەھە كۆھشياريا دژى ھەلگرتنا چەكى بەلاقبەكەن و زيانپن چەك ھەلگرتنى روون و ئاشكرا بكەن.

بەھانەيپن (ھيچەت) چەك ھەلگرتنى :

ب ئەگەرى ئارپشە و شەران ھندەك خەلك يپن ھەين ل رۆژھەلاتا ناھەراست و ناف كۆمەلگەھا مەژيدا چەك ھەلگرتن ل دەف وان بوويە عادەت، ئەف كەسە يپدقبيە ب رپكا تايپەت و دەروونى ل مەترسيپن چەكى ئاگەھداربەكەن و چارەسەربەكەن. ژبلى ئەوان كەسان خەلكى ب گشتى (سى) ھۆ و ئەگەر وبەھانەيپان بۆ ھەلگرتنا چەكى دئينن:

ئپك : راف و نپچير .

دوو : خۆپاراستن.

سى : پاراستنا مال و سامانى.

ژېيځهمهت
نيشتيمان و
ژياندوستييدا

ئىك: راف و ئىچىر

ئىچىرقان و چەكدار بووينە مەترسىيەكا مەزن بۆ سەر گيانەوەر و سرۆشتى كوردستانى، ل ئەوان چەند سالين كو چەك بۆ ئىچىرى ھاتىيەبكارئىنان سەدان گيانەوەر و بالندە ب تەمامى ھاتىنەئناقبرن يان ب ئىك جارى ل كوردستانى كوچكرىيە بۆ جھىن دىتر، ئناقبرنا ھەر بالندەيەكى يان گياندارەكى زيانەكا گەلەك مەزن ب سرۆشتى دكەشىت و گەلەك جاران ھەقسەنگيا دناقبرنا زىندەوهران زى تىككەدەت.

مەترسىدارترىن چىرۆك دئەشى بوارىدا چىرۆكا ئناقبرنا (چىچك - سىفاندوك) ل وەلاتى چىنى، ل سەدەيى بوارىدا ب بەھانەيا ھندى كو(چىچك - سىفاندوك) سالانە چەند دندكىن گەنمى دخۆت حكومەت و جوتيارىن چىنى برىاردا كو(چىچك - سىفاندوك) ئناقبىەن و ئەف چەندە بجھئىنان، ساللا پاشتر پشى نەمانا (چىچك - سىفاندوك) زيانەكا مەزن بەر گەنم و كشتوكالى كەفت، ھەر ل ئەوئى سالى بەرھەم نەبوو و گەلەك كىم و لاوازبوو، چونكە ب نەمانا (چىچك - سىفاندوك) ھەقسەنگيا دناقبرنا زىندەوهران ھاتەتىككان و ئەو مېرى و زىندەوهرىن كو ب تەمامى گەنمى ئناقبدىەن زىدەبوون كو ل بەرى

هنگی (چېچك - سيفاندوك) سنورهك بو ئەقان زيانان دانابوو، ب ئەقى چەندى ژى زىندهوهرين زيانبهخش ل وهلاتى چينى زىدهبوون و هر ئەقى چەندى ژى وهكر كو دهولەتا چينى بلەز داخازا هاريكاريى ل وهلاتين جيران بكەت و بتايهەتى ل روسيا داكو (چېچك - سيفاندوك) بو رهوانە بكەت، ب هاريكاريە هەمیان پشەتى چەندين سالان ئەف ئاريشە تارادەپهكى ب ئينانا (چېچك - سيفاندوك) هاتهچارەسەركرن.

راسته ئامارهكا هوپر لسەر ئەوان بالنده و گيانەوهەران كو ب ئەگەرى راف ونيچيرى ب تەمامى هاتينه ژناقبرن لبهردەستى مە نينه، بەلى ب ئەگەرى هەشكبوونا سرۆشتى و نەبوونا هاتن چوونا وان هەست ب ئەوى چەندى دەپتەكرن كو هژمارا وان گەلەك و زيانا ژناقبرن وان لسەر سرۆشت و ئاراميا هاولاتيان ژى دياره.

* د شياندايه ئەقى باهەتى د (دوو) خالاندا كورت بكەين، ئەوژى:

1 - هيج بەهانەيەك نەمايە بۆ كۆشتنا بالەندە و گيانەوهران ب چەكى، ژبلى هەندى كوزيانەكا مەزن ب سامان و سرۆشت و زیندەوهران دگەهینیت و ناقى كوردستانى ژى وەكو وەلاتەكى خودان سرۆشت و گيانەوهر كيم دكەت.

2 - ئەو كەسپ سەرپىچى دكەن ياسا توندترین سزای ب ئەوان ددەت.

سەرەرای هەندى ژى هەست ب زیدەبوونا رووحیەتا خۆدانكرنا گيانەوهران ل كوردستانى دەیتەكرن بتایبەتى دناق كور و كچاندا، وەكو قوتابى ژى نابیت دئەقى بواریدا رۆلى خۆی پيشەنگ ل دەست بدەن، بەلى پیدقییه ب ناخفتن و كریار هەولین باش بدەن بۆ قەدەغەكرنا نیچیرا گيانەوهر و بالەندیان ب ئیکجاری.

ژینخەمەت
نیشتمان و
ژیاندۆستییدا

ژېيځهمهت
نيشتمان و
ژياندوستييدا

دوو : خوږپاراستن

گهلهك كەس ب بهانهيا خوږ پاراستن چەكى
هەلډگرن، ژبلى كو تا نهو ب ئەگەرى چەك هەلډگرتن
هېچ كەسەك نەشپايە ژيانا خوږ دوزمىن خوږ پاراڤزىت،
بەروشاژى چەك هەلډگرتن وى كرىبە نارمانجا بو نەيارىن
وى، ژبلى هندی ژى هەبوونا چەكى ب دەست يان ل
ناف مالى گهلهك زيانىن دىتر هەنە.

ئەفرۆ كوردستان ژ هەمى وهلايتىن دەورو بەر نارامتره
و ئەركى پاراستن و بەرگېرىكرنا ئەندام و خىزان و بنەمال
و هاولاتيان ب گشتى ب هيزىن پولىس و ئاساپش و
پېشمەرگەى هاتىبەراسپاردن و ئەوان ژى گهلهك ب
ئەمانەت ئەركى سەرملېن خوږ بجهئىنايه.

ئەركى قوتابىيان ژى ئەوه ل هەر جەهەكى بو وى
گونجاي بيت زيانىن چەك هەلډگرتن و هەبوونا چەكى
ل ناف مالاندا بو كەس و كار و خزم و دوستىن خوږ
روهن و دياربەكەت، و ئەوى راستىن ژى روهن بکەت
كو چەك هەلډگرتن ئېكەم جار زيانى ب هەلډگرى وى
و خىزان وى دگههينيت و پاشى ب گەرەك و هەمى
باژىرى وى.

ژېنخەمەت
نېشتىمان و
ژياندوستىيدا

• دوو خالین گرنګ د ئەفی بواریدا هه نه پیدقییه ئاماژه پئ بدهین:

1 - هه بوونا چه کی دناف مالدا ئەندامین خیزانی هانددهت کو بو چاره سه رکړنا هه ئاریشه کی هزر ل بکارئینانا چه کی بکه ن، وه کی دیار و ئاشکرا ئی هه چه ک بکارئینانه کی کاره سات و مالو پیرانی و په شیمانی لدویفدایه.

2 - پۆلیس و دادگا باشتیرین جهن بو ئیکلا کرنا ئاریشه یان و پاراستنا ئارامیا کومه لایه تی.

هه ر ژبه رهندي ئی پیدقییه قوتایییان رۆله کی گرنګ هه بیت بو دامالینا چه کی ل ناه کومه لگه هئ بشپوه په کی گشتی، چونکه ئارامیا خیزانی و ئاسایش بهری هه می که سان د بهر ژه وه نديا پرۆسپسا خاندنی دایه و سهر کهفتنا قوتاییه.

• هه لگرتنا چه کی ب یاسا هاتییه ریکخستن و سه ری پچیکرنا وی سزایین توند هه نه، پیدقییه ئەم هه می هه ولا ئەوئ چهندي بدهین کو ئەندامین خیزانی و ان دویرین ل ئەفان سزایان .

ژپځه مه ت
نیشتمان و
ژیان دۆستی دا

ژیندۆستییڤا
نیشتیمان و
ژیندۆستییڤا

STOP

ژيېڅه مهت
نيشتمان و
ژيان دوستيڼدا

سى : پاراستنا مال و سامانى

دشياندايه بئزىن كو كۆمەلگەھا كوردەوارى ژلايى پاراستنا سەرۈت و سامانى كۆمەلگەھا پاقزە، چونكە بەشەكى زۆرى دوكان و بازاران بتنى بشيۈەيەكى رەمىزى يان ب پەردەيەكى دەينەدائىخستن، ژبەرەندى ھىچ بەھانەيەك نەمايە كو كەسەك ب بەھانەيا پاراستنا مال و سامانى خۆ چەكى ھەلېگرىت و خۆ تۆشى زىانېن ھەبوونا چەكى دناف مالدا بكتە، باشتىرىن رىك زى بۆ پاراستنا سەرۈت و سامانى ھارىكارىكرنا ھېزىن تايبەتمەندە دئەقى بواريدا .

- گۆمان تىدانىنە كو چەك ھەلگرتن ژلايى خەلك و گرووپانقە بە ناياسايى يان بى دەستويىرى زۆر خرابە و كارىگرىيىن وى لسەر ئاساپشا گشتى و ئاساپشا كۆمەلگەھى و ئاساپشا ھەمى ھاولاتيان ب خرابى رەنگقەدەت.

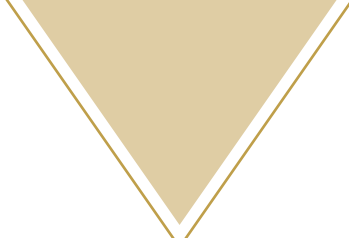
- پاراستنا سەرۈت و مالى ھاولاتيان مافەكى پەوايى وانە و ئەركى حكومەت و لايەنېن تايبەتمەندە، ئاساپشا مەھمىيان و سەلامەتيا سامانى وان بپارېزىت و ب تەمامى ل ژيان و سامانى خۆ پشت راست بيت.

- دئەقى قۇناغىدا نەھىلانا دياردا ھەلگرتناچەكى دناف كۆمەلگەھىدا ئەرەكى نىشتىمانى و ئەخلاقىي مەھمىيانە.

ژىنخەمەت
نىشتىمان و
ژياندۇستىيدا

زېڅمهت
نېشتيمان و
ژياندوستيڼدا

تەوہرى سېيى :
مەترسييىن بەلاقبوونا مادەيىن
بى ھۆشكەر

ژېئوخەمەت
نېشتيمان و
ژياندۇستىيدا

مادەيىن بى ھۆشكەر پىكھاتىنە ژ ئەوان مادا
يىن ئالوودەبوونى (مدمن) دروست دكەن، و زىانەكا
مەزن دگەھىنيتە تاك و خىزان و كۆمەلگەھى،
سرۆشتى ئەقان مادان وەسايە كو ژ ئەنجامى
بكارئىنان و دەربازبوونا دەمى ژلايى جەستەيى
و دەروونىقە پىقەدەھىنەگرىدان تا دگەيتە ئاستى
ئالوودەبوونى، ئەف مادە ھندەك سرۆشتى نە و
ھندەك پىشەسازىنە و ھندەك ژی تىكەلن ژئەقان
ھەردووكان، ژلايى ياسايقە لسەر ئاستى جىھانى ئەف
مادە د قەدەغەكرىنە و لدويف ياسايا وەلاتى سزايىن
دناقبەرا بەندكرنى (گرتن) تا سىدارەدانى بۆ بازارگان و
بكارھىنەرپن وان ھاتىنەدانان.

ھەرپما كوردستانى ب درپژاھيا مپژووويى
ھەرپمەكا پاقرىوو ژلايى بەرھەمئىنان و بكارئىنانا
ئەقان مادان، چونكە ھىچ مادەيەك ژ ئەقان مادان
لسەر ئاھا كوردستانى نەھاتىنەچاندن، و ژلايى
پىشەسازىقە ژی ھىچ مادەيەك ل ھەرپما كوردستانى
نە ھاتىيە بەرھەمئىنان، پىشتى ساللا (2003) و ژناقبەرا
رژپما بەعس سنورپن عىراق و ھەرپما كوردستانى
بەرامبەر وەلاتىن جىران زىدەتر ھاتىنە قەكرن، و ب
بەزنامە و پىلان و پىلان ئەف مادەيى ھاتىنە ھنارتن
بۆ عىراق و ھەرپما كوردستانى، ل دەمپن بورىدا

ژپىخەمەت
نىشتىمان و
ژياندۆستىدا

ژېنځه مهت
نيشتمان و
ژياندوستييدا

لەپ ئىفقاو
نېشتېمان و
ژياندۆستېدا

دوژمنین کوردستانی و ب درپڑاھیا میژوووی چەندین ریک گرتینە بەر بو نەمان و ژناقبرنا کەلی کوردستانی، وەکی بکارئینانا توندۆتیزی و چەکی و کۆمکوژی و جینۆساید و ئەفالكرنی و ڤەگۆھاستن و سوتنا ئاھا وەلاتی و سیدارەدان و زیندانکرنا گەنجان، بەلی گەلی کورد ب خۆراگری و بەرگیری ڤە ھەمی پیلانین دوژمنان ژناقبرنە و ب زیندی و سەر بلندی ڤە لسەر ئاھا خۆ مایە، بەلی دوژمنان ئەڤی جارێ و د ئەقان سالین دوماھییدا پەنا بو چەکەکی مەترسیدار بریپە، ئەو ژێ بەلاشکرنا ئەوان مادەیین مەترسیدارە کۆ ب (مادەیین بی ھۆشکەر) دەیتەنیاسین، ئارمانج ژێ تیکشکاندنا ئیرادا کەنجانە و ئالوودەبوونا وان ب ئەقان مادەیین ترسناک، ژبو ھندی کو چەندین جوړین نەخۆشیین جەستەیی و دەروونی بەلاشبین، و خیزانان بەرەف ھەلوەشاندنێ بەن، و چەندین کارین خراپ وەکی کۆشتن و دزی و دەستدریژیکرن دناڤ کۆمەلگەھیدا زیدەبین و ئابوری وەلاتی بەرەف ژناقبرنی بچیت، چونکە ئەقان ماددا ژلایی تپچووویڤە گرانبھانە و دی زیانین مەزن بەر ب ئابوری ھەرێما کوردستانی کەڤیت، ئەڤە ژبلی ھندی کو دی گەنج و لاوین مە تووشی رەفتارین خراپ و دوژمنکاری و بیکاری کەت، و دەرئەنجام ژێ بازارگان و بکارھینەرین ئەقان مادا دی

ژینخەمەت
نیشتمان و
ژیاندۆستییدا

خۆ دناڧ چاكساز بىياندا بىنن .

بەرهنگار بوونا ئەڧان مادا ئەركەكى نىشتىمانى
يى مەھەميانه، پىدڧىيە ئەم ھەمى خۆ ب بەرپرسىيار
بزانىن بۆ بجهئىنانا ئەقى ئەركى، چونكە بەلاقبوونا
ئەڧان مادا زووى يان درەنگ مەترسىيى لسەر مە
ھەميان دروستدكەت، ژبلى ھندى كو مەترسىيەكا
مەزن و راستەقىنەيى لسەر ئاسايشا وەلاتى مە
ھەيە، د نھودا دشىاندایە ئەو ھەول و پىلانين دوژمنان
بۆ بەلاقكرنا مادەيىن بى ھۆشكەر ب (ئەنڧالا سىپى)
ناڧ بكەين.

ژيىخەمەت
نىشتىمان و
ژياندۆستىيدا

ژیندوستییدا
نیشتمان و
ژیندوستییدا

• زيانن مادەيىن بى ھۆشكەر :

- بەلاقبۇونا مادەيىن بى ھۆشكەر ل نىف ھەر كۆمەلگەھەكىدا واتە بەلاقبۇونا دەھان جۆرە نەخۇشپىن جەستەيى و دەروونى و ژىرى و كۆمەلەيەتى، گىنگىرىن زيانن مادەيىن بى ھۆشكەر :
- 1 - لاواكرنا بىردانكا مرۇقى(الژاكره) و سستبۇونا شيانن فېرۇونى و داپرىن ژ خاندن .
 - 2 - تووشبۇون ب جەلتەيا دلى (النوبه القلبية).
 - 3 - بەلاقبۇونا نەخۇشيا ئايدىزى دىناف كۆمەلگەھىدا.
 - 4 - تووشبۇون ب نەخۇشيا شىرپەنجى .
 - 5 - تووشبۇون ب نەخۇشپىن دلى.
 - 6 - تووشبۇون ب نەخۇشپىن ھەناسەدانى و ژكاركەفتنا سىھپن مرۇقى.
 - 7 - دوپىركەفتن ژ واقى .
 - 8 - زىدەبۇونا تاوانان و كارپن خراپ دىناف كۆمەلگەھىدا.
 - 9 - دروستبۇونا مەترسىن لسەر ئاسايشا نىشتىمانيا وەلاتى.
 - 10 - ب ھەدەرچۇونا شىان و ھىزا گەنجان و بى بەرھەمبۇونا وان، ل دەمەكىدا كو گەنج ولو داينەمۇيى بەردەوامى ئاكاكرن و بەرھەمپىشچۇونا كۆمەلگەھىنە.
 - 11 - بەركەفتنا زيانن مەزن ب ئابورى وەلاتى.

• نیشانین ئەوان کەسیین

دبە بەکارهێنەرین مادەییین بۆ هۆشکەر:

- 1 - دابەزینا ئاستی خاندن و کارکردن، ب دەربازبوونا دەمی دی ژ خاندن و کاری دویرکەشن.
- 2 - دویرکەفتن ژ مال بۆ دەمیین درێژ، و دەرکەفتنا بۆ وهخت و دەرنگ قەگەرین بۆ مال.
- 3 - گەرنگی نەدان ب رۆخسار و پاقری.
- 4 - خۆلادان ژ بەرپرسیارەتی.
- 5 - گەلەک داخازکرنا پارەوی ژ خێزان و هەقالان و گەلەک قەرزرکرن.
- 6 - زوی تۆرەبوون.
- 7 - دویرکەفتن ژ هەقالین کەشن و دروستکرنا پەپووەندیان ل گەل ئەوان کەسیین ئەشان مادا ددەن.
- 8 - دابەزینا کیشا لەشی ژ ئەنجامی کیمبوون و نەمانا حەزا خوارن.
- 9 - گۆشەگیربوون (خۆ جۆداکرن)(عزل)..

ژیندۆستیییدا
نیشتمان و
ژیندۆستیییدا

• نيشانىن ئالوودەبوونا مادەيىن بى ھۆشكەر:

لدويىف كاريگەرى و مەترسيىن ھەر جۆرەكى ژ
مادەيىن بى ھۆشكەر، نيشانىن ئالوودەبوونى ژى
دەينەگھۆرىن:

1 - بلندبوونا فشارا خوينى و زېدەبوونا ليدانين دلى
ل ھندەك جۆراند، و دابەزينا فشارا خوينى و كيمبوونا
ليدانين دلى ل ھندەك جۆرىن ديتردا.

2 - قەرەقينا خەوى (خەوزران) ل ھندەك جۆراند، و
گەلەك نقستن ل ھندەك جۆرىن ديتردا.

3 - خەمۆكى .

4 - سوتنا روويى سەرۋە (جلد) يى دىنى.

5 - سوربوونا چاقان و شىلى بوونا ديتنى .

6 - دەرکەفتنا چەندىن جۆرىن نەخۇشيان و گرفتىن
ساخلمىي يىن مەترسيدار و ئەگەرى مرنا ژنیشكەكى
قە.

7 - ھەلۋەشانا خىزان و ھەلنەگرتنا بەرپرسيارەتتى
بەرامبەر ئەندامىن خىزانى .

8 - ژ دەستدانا كار و پيشەيا خۆ.

ژيىخەمەت
نيشتيمان و
ژياندۆستىيدا

ژېنخەمەت
نېشتىمان و
ژياندۇستىيدا

• خۇپراستن ژ مادەيىن بى ھۆشكەر :

1 - نابىت قوتابى بىكەنە ژىر كارىگەريا ئەوان بانگەشەيىن باس ل كارىگەريىن باشىن ئەشان مادا دكەن، وەك بەيژبوون و باشبوونا لەشى و شيانداركنا مروۆشى ژ ەندەك لايانقە، ئەف جوړە بانگەشەيە بتنى ريكەكە ەتە مروۆف بىتە بكارهينەريىن ئەشان مادا، و پاشى ب تىپەريوونا دەمى مروۆف تووشى ئالوودەبوونى دبىت و ژيانا مروۆشى ب تەمامى سەروبن دبىت و ەمى ژيانا مروۆشى تىرى دبىت ژ گرفت و نەخوشى و دلەنگى و پاشكەفتن ل ژيان و خاندنى، ژبلى ەندى ژى ئەف كەسە ژلايى خىزان و كوۆمەلگەھيىقە چ گزنگى پى ناھيتەدان و دەينە ئېھمالكرن، و ژلايى دەزگەھين ئەمنى ژى شە دەينەچاقدىريكرن و رادەستى ياسا و دادگەھى دەينەكرن.

2 - سەرەدانا ئەوان جەھان نەكە كو گوۆمان لىسەرە ئانكو ئەوان جەين بكارهينەريىن ئەشان مادا ھاتن وچوونى بو دكەن، يان ئەوان جەين بازارگان ھەولا بەلاڤكرنا ئەشان مادا تىدادكەن.

ژيىخەمەت
نيشتيمان و
ژياندوستييدا

3 - بازارگانین ئەقان مادا بۆ ھندى كو كەسەكى تووشى ئالوودەبوونى بکەن، چەندىن رېك و رەفتارېن چەواشەکار دگرنە بەر، وەك: خۆ نېزىكەرنا كەسەكى و پېدانا ئەقان مادا ب ناقتى تاقىكرن و بى بەرامبەر، چەند جارن پېدانا ئەقان مادا بى بەرامبەر، ھەتا ئەو كەس لسەر بەردەوام بىت و پاشى ب بى پارە و بى بەرامبەر نادەنە ئەقى كەسى، ئەقەزى وەدكەت ئەو كەس پەنايى بۆ كارېن خراب و تاوان و رېكېن نەپەسەند بەت ب مەبەستا دەستكەفتنا پارەى بۆ كرېنا ئەقان مادا، ژبەرھندى پېدقېبە قوتابى ب ھەمى جۆران خۆ ژى دوىرېكەن و نەكەقنە ژىر كارېگەرپا ئەقان كەسان.

4 - پېدقېبە قوتابى پىشتى بجهئىنانا ئەركېن خۆ بېن خاندنى چالاكېن مفا بەخش ئەنجامبەت، وەكى خاندن و وەرزشكرن و ھەفالىنپا كەسانېن باش و جھى باوهرى و ھارىكارېكرنا خېزاننا خۆ .

5 - پېدقېبە قوتابى خۆ دوىرېكەن ژ كېشاننا جگەرە و نارگىلا، چونكە دبىت ئەقە دەستپېكەكا خراب بىت بۆ نېزىكبوون ژ مادەبېن بى ھۆشكەر.

ژېنخەمەت
نېشتىمان و
ژياندۆستېدا

6 - پېدقېيە قوتابى ب چاقى رېزى سەحكەنە خۆ
و باوهرى بخۆ هەبىت و كار بو گەهشتنا ئارمانجېن خۆ
بكەن، و كار بو دابىنكرنا پاشەرۆژەكا پرشنگدار بو خۆ
بكەن، چونكە خېزان و حكومەت و مامۆستايېن وان
يېن بەرېزل پېگەهاندىن و گەهاندىنا وان ب ئارمانجېن
وان رەنج و زەحمەتې دكېشن و ماندى دېن، پېدقېيە
قوتابى زى ل ئاستې چاقەرېكرېي ئەوندابن، نەكو خۆ
تووشى نەخۆشى و دابرىن ژ خاندنى و هەر كارەكى
دېتر يى خراپ بكەن.

ژیندۇستىيىدا
نىشتىمان و
ژېنۇمەت

ژيېځمهت
نيشتيمان و
ژياندوستيځدا

تەوەرئ چوارئ: تەكنۆلوژيا و ئاميرەيىن ئەليكترونى

ژيىخەمەت
نېشتيمان و
ژياندۇستىيدا

پەيوەندىيان بەشەكى مەزنى ژيانا ھەر ئىك
ژمە داگىركىيە، رۆژى ھەمىي ب مۇبايل و تۆرىن
كۆمەلايەتى پەيوەندىي ب كەسىن دەوروبەرىن
خۆ دكەين، گىنگىرىن ھۆيى پەيوەندىكرنى مۇبايلە
نەخاسمە مۇبايلين زىرەك كو بشپوھيەكى ھايتنە
دروستكرن كو ئەم ھەمى ژ ھەر زمان و وەلاتەكى
بين بشپين بساناھى بكارىينين، لەوما فەر و پىدقىيە
لسەر مە، ئەم ب باشى بكارىينين و كارتىكرنى لسەر
مە و ژيانا مە نەكەت.

تەكنۆلۇژيا بگشتى بشپوھيەكى بلەز ژھەمى
لايەكىشە ل ناڧ كۆمەلگەھاندا بەلاقبوويە، ژھندى
دەرچوويە رىگىرىي لى بكەين يان قەبويل نەكەين،
بەلكى بتنى ئەو چەندە مايە كو بشپين پەيوەندىين
خۆ لگەل داھىنانين بلەز رىكبئىخين و پىدقىين ژيانى
ب دروستى پى پرېكەين، چونكە ھەمى ئەو كەنال
و ئاميرەيىن ئەلىكترۇنى چەند مفا ھەنە ئەگەر خراپ
بكارىينين پتر وىرانكەرن.

ھەر بۆ نموونە ئەو ئاميرەيى زىرەك يى ددەستى
مەدا ژھندى دەرچوويە كو بتنى ئاميرەكى پەيوەندى و
تەلەفۇنكرنى بيت، بەلكى ب سەدان رىكا كاريگەرىي
لسەر ژيانا مە دروستدكەت.

ژىخەمەت
نىشتىمان و
ژياندۇستىدا

ژيڤخه مهت
نيشتيمان و
ژيان دوستييدا

• قوتابى و مۇبايل :

قوتابى وەك ھەر تاكەكى دىترى نائف كۆمەلگەھى پىدقى ب ھۆيىن پەيوەندىكرنئىيە، بەلى رىكخستنا جورى ئەوئ پەيوەندىي بۆ وى ژ ھەمى كەسان پىدقى ترە، ژبەر ھندى تەمەنى قوتابى و تەمەنى خاندنى و خۆ دروستكرن و خۆ پەرورەدەكرنە، پىدقىيە ب ھشيارى سەرەدەرىي ل گەل مۇبايل و ھەمى ھۆيىن پەيوەندىكرنى و تۆرىن كۆمەلايەتى بكت.

ل دەمى قوتابى بشيوەيەكى سيستەماتيك دابەش دبىت ل ناقبەرا خاندن و ئامادەبوون ل قوتابخانى و تىككەھلبوون ل گەل خىزانى و بېھنقەدان، پىدقىيە قوتابى ب ھشيارى ئەقى دەمى تەرخان بكت بۆ ھەلكەفتىن خىزانى و نان خوارنى و بەشەك زى بۆ خاندن و بجهئىنانا ئەركان بىت.

ئىك ژ نىشانىن دەستپىكا سەرکەفتنا قوتابى د سالا خاندنىدا ئەو رىكخستن و دابەشكرنا دەمى يە، ژبەرھندى قوتابى ناىبىت خۆ رادەستى تۆرىن كۆمەلايەتى بكت و ھندى دشانىناىبىت خۆ ژى دوىربكت، بتنى ئەو دەمى پىدقى دبىتى بكاربىنىت.

ژپىخەمەت
نىشتىمان و
ژياندۆستىدا

ژيئوخەمەت
نیشتىمان و
ژياندۇستىيىدا

• ئارېشەيىن مۇبايلى و تۇرپن كۆمەلایەتى:

ژېلى ب ھەدەردان و كۆشتنا دەمى تۇرپن كۆمەلایەتى چەندىن كېشە و ئارېشېن كەسى و خېزانى دروستدېن، رۇژانە بكارھېنەرىن ئەقان تۇران مژویل دكەت ب ئەوان بابەتانقە يېن ھېچ پەيوەندىا وان پېقە نېنە يان دى ئېخېتە بەرامبەر ئەوان ئارېشەيان كو رزگارېوون ژى يا بساناھى نېنە.

ژېپخەمەت
نېشتېمان و
ژياندۇستېيدا

باشترین كەش و ھەوا بۆ خاندنې كەش و
ھەوايې تەنا و ئارامە، ھەر خېزانەكا كو بكارئينا نا تۆرپن
كۆمەلايەتى ژ كارپن وان يېن پېشايې بيت رۆژانە دى
رووى ب رووى كېشە وئارېشەيان بيت و ئارامى و
بارودۆخى خېزانى دى ھېتە تېكدان.

ژېئەمەت
نېشتيمان و
ژياندۆستېدا

• بكارئینانا تۆرین كۆمهلايەتى
ل دەمى پېدقى زېدەتر دى بېتە ئەگەرى :

ئىك / ب ھەدەردانا دەمى خېزانى و ئەندامىن وى
و دويركەفتن ژھەقدوو .
دوو / قەكۆھاستنا ئارېشەيىن لابلەلا و دەرقلە
خېزانى بۆ ناڧ خېزانى و ھەمى ئەندامىن وى.
سى / شىواندنا (تېكچوون) ئاراميا خېزانى .
سەرەراى ھەمى ئەوان داھىئانېن ئىنتەرنېتى
و پېشكەفتنا ئامېرەيىن زېرەك و بكارئېنانا وان
بشېوھەكى دروست، بەشەكن ژ پېشكەفتنا
كۆمەلايەتى و گەشەكرنا مرۇقاھەتى ھەمى كارېن
مرۇقان بساناھىتركرېنە و رۆلەكى گرنىگ ھەبوو ل
دروستكرنا سەدان پردېن پەيوەنديان ل ناڧبەرا گەل
و ھەلاتاندا، لەوما يا فەر و پېدقېيە ب دروستى
سەرەدرى ل گەل ئەقان تۆرېن كۆمەلايەتى
بەھتەكرن و مفا ژى بەھتە ھەرگرتن.

ژېئخەمەت
نېشتېمان و
ژياندۆستېندا

ژېنځه مهت
نيشتمان و
ژياندوستييدا

• هشیاریا یاسایی:

قوٲتابییڻ خوشتقی ل ساللا (2008) پەرلەمانی کوردستانی یاسایەك بناقی یاسایا (ژمارە 6 یا قەدەغەکرنا خراپ بکارئینانا ئامیرەییڻ پەیوہندیکرڻی) دەرکر، ئەوژی یۆ مەبەستا بەرھنڭاربوون و کیمکرنا تاوانییڻ ئەلیکترۆنی و خراپ بکارئینانا ئەوان ئامیرەیان بوو، ژبەرھندی گرنڭە خو پپاریزی ژ خراپ بکارئینانا ئەوان ئامیرەیان و سقکاتیکرن ب ھاولاتیان و بکارئینانا ھەرەشال کەسانپڻ دپتر، چونکە لدویف ئەقی یاسایی ھەر کەسەکی ب خرابی ئەشان ئامیرەیان بکاربینیت دی ب بەندکرن و غەرامەکرڻی ھپتەسزادان، ھەر دەمی کەسەکی ب ریکا ئەشان ئامیرەیان ھەرەشە لی ھاتە کرن یان ب ھەر رەنڭەکی زیان گەھاندی، دشیٲت مفاي ل ئەقی یاسایی وەرڭریت ب ریکا دامەزراوہییڻ پەیوہندیدار.

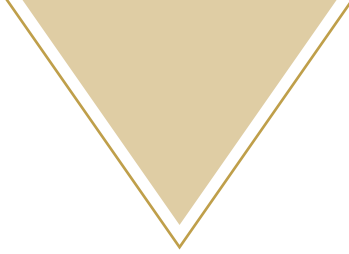
ژپێخەمەت
نیشتیمان و
ژیاندۆستییدا

ژېنخه مهت
نېشتيمان و
ژياندوستييدا

ژېنېرېلېت
نېشېمان و
ژياندوستېدا

تەوہرى پېنجى:

ژینگە ۋە پاراستنا

ژىدەرىن ئاقى

ژېنۇمەت
نېشتىمان ۋە
ژىاندۇستىدا

پاراستنا ژینگه‌هی ئېکه ژ داخازيېن هه‌ره
دهستپېککي يېن ئەقى سەردەمى، زانا و ژینگه دۆستان
بەردەوام هەولا ئەوى چەندى ددەن کو ئەو زيانپن ژ
ئەنجامى چالاکيېن مرۆفان بەر ب ژینگه‌هی کەفتين
چاک بکەنەفه، وه‌کى ژناقبرنا درستانان و ناوچه‌يېن
کەسکاتيى و پيسکرنا هەواى ژ ئەنجامى زېدەبوونا
دويکيل و گازا ژه‌راوى کو ب ئەگەرى کارگه‌هپن
مەزن و ئاميرە و مەکينپن کارگه‌هان و ئۆتۆمبيلپن
زۆر و کەشتى و پاپورپن نەفت هەلگريپن مەزن ل ناڤ
دەريا و زەرياياندا کو تانهو دبەردەوامن.

سەرەراى ئەفانە پيسکرنا و هسکرنا ژېدەريپن
ئاف و روبياران و پيسکرنا ئاخى ب ئەگەرى ئەو هەمى
ماددەيېن ژه‌راوى بو ژناقبرنا حەشەرات و مېريان
بکاردئينن، هەمى ئەفانە وه‌کرييه هزاران دونەميپن
دارستانى ژناقبچن و ل گەلدا سەدان و هزاران جوړپن
بالندە و گيانەوه‌ران ژناقچوون، و هزاران جوړپن گۆل
و شتلان و گيا و داروبار ژناقچوون، ئەگەر پيسکرنا
ژینگه‌ه و هەوا و ئافى ب ئەقى شپۆه‌ى بەردەوام
بيت نەکو گيانەوه‌ر و بالندە و داروبار و دارستان
و ئاف دى ژناقچن، بەلکى ژيانا مرۆفان ژى دى
کەڤيته بەر مەترسيى .

چالاکيېن مرۆفان بو تېکدانا سرۆشتى

ژيخەمەت
نيشتيمان
ژياندۆستپيدا

ژينڭخەمەت
نېشتىمان و
ژياندۇستىيدا

كارىگەر يەكە گەلەك خراب كرىپە سەر ژىنگە ۋە ژ
گەلەك لايانقە سرۆشت گھۆرىيە، چىنا (ئۆزۆن) كۆ
ھەقسەنگيا ھەۋاي رادگرىت و رىكىل ھاتنا تىشكىن
سەرو بنەفشەيى بۆ سەر ئەردى دگرىت، نوکە چىنا
(ئۆزۆن) مەتر سى بۆ دروست بوويە ۋە چەندىن
چالپىن مەترسىدار تىدا دروست بووينە كو ب چالپىن
رەش دىنە نياسىن، كون بوونا ئەۋى چىنى ژبلى
ھەمى جۆرىن نەخۆشيان زىدەدكەت، بشيۋەپەكى
گشتى دىتە ئەگەرى بلندبوونا پلەيا گەرميا ئەردى،
ۋكىمبوونا روۋبەرى ئاقى ب بىبايان بوونا روۋبەرىكى
بەرفەرەيى ئەردى، ب جۆرەكى ل گەل ھەر بلندبوونەكا
پلەيا گەرمى چىپايىن بەستىي(جەمەد) زىدەتر ھەلدېن،
ھەلبوونا ئەۋان چىپايىن بەستىي(جەمەد) دىسان
دىتە بلندبوونا پلەيا گەرمى، ئەقە ژبلى ھندى
مەترسىيەكا گەلەك مەزنتى ژى ھەيە كو زانايان و
شارەزايىن كەشناسيى ۋ زىندەۋەران ئاماژەپىكرىيە،
ئەۋ ژى ل گەل ھەلبوونا ھەر چىنەكا زىدەتر ژ ئەقان
چىپايىن بەستىي(جەمەد) ئەگەرى ئەۋى چەندى ھەيە
چەندىن قايرۆس و مىكرۆبىن خرابىن بەستى گرتى
دەرىكەقن، مەترسىيا مەزنتى ژى ئەۋە كو مەۋقىن
نوکە شارەزايى بەرامبەر ئەقان قايرۆسان نىنە، چونكە
نانياسن و چەوانيا بەرگىرىكىنژ ئەقان قايرۆسان ل

ژىتخەمەت
نىشتىمان و
ژياندۆستىدا

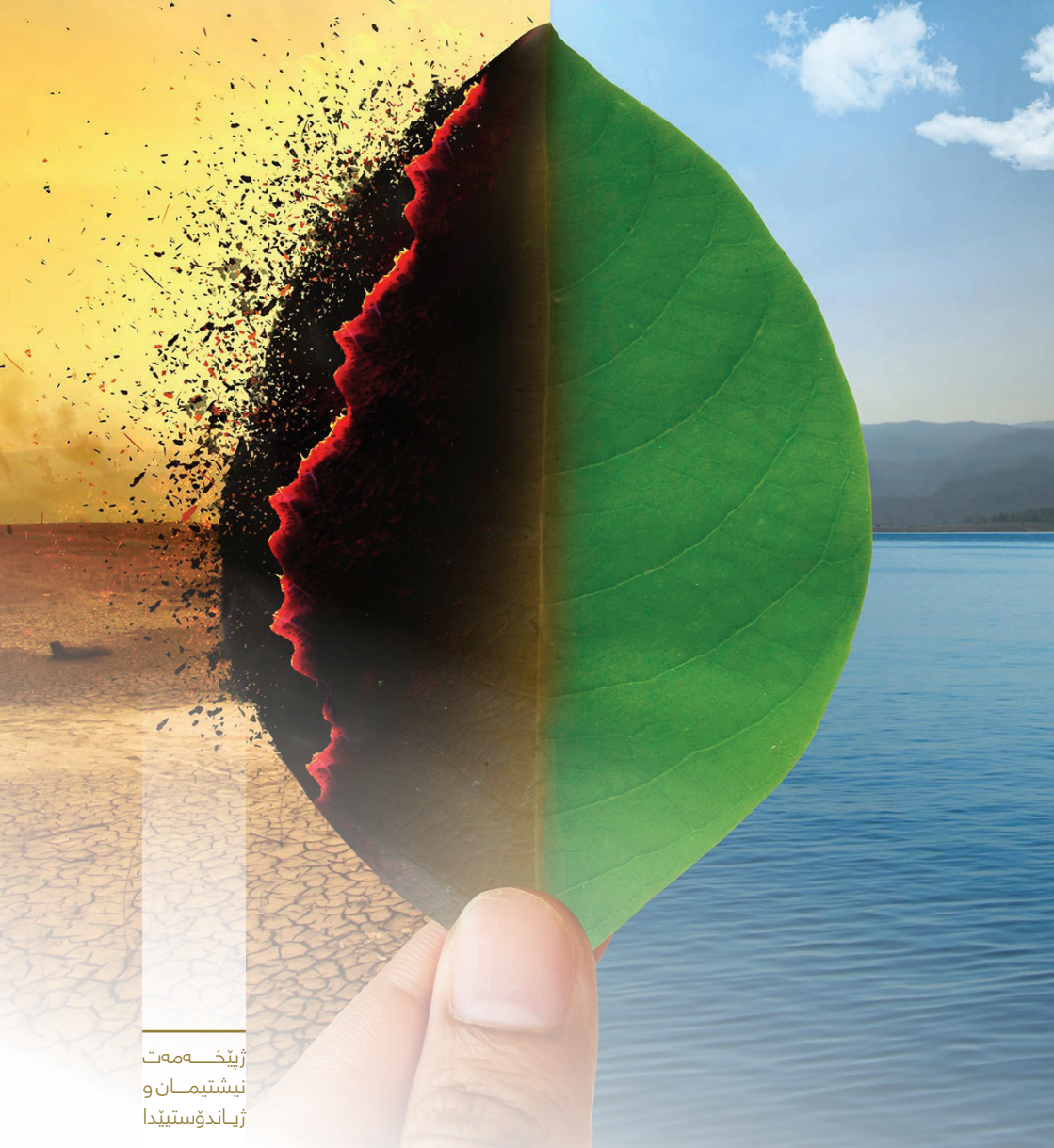

ژينخەمەت
نېشتىمان و
ژياندۇستىيدا

بەردەست نېنە.

بۇ رووی ب رووی بوون ژ تېكچوونا ژینگەھى و پاراستنا سرۆشتى گەلەك پېنگاڧېن گرنگ و پېدقى ھەنە، كو ھندەكان پەيوەندى يا ب كۆمەلگەھېن نېقدەولەتى و ولەتېن پېشەسازيانقە ھەيە، كو دقېت چالاكېن مەترسېدارېن ئەتۆمى و چەكدارى پېن وان كو ژینگەھا مرۆقى رووی ب رووی مەترسې دكەت بەھنە راوہستاندن، ھندەكېن دېتر پەيوەندى ب رېكخراوېن نېقدەولەتى و نەتەوہېن ئېكگرتى و پەيوەندېن دېلۆماسېن ولەتېن زلھېرقە ھەيە تاكو فشار و سزايېن توند بېخنە سەر ھەتا ھەرەشەيېن خۇ بو سەر ژینگەھى ڤاگرن، ھندەكېن دېتر ژى پەيوەندى ب كۆمەلگەھە و ناھەندېن چالاكېن ھەر كۆمەلگەھەكى قە ھەيە، ل قېرە مەبەستا مە ئەوہ رۆلى ھەر تاكەكېيە ژ رووی ب رووی بوونا پېسكرونا ژینگەھى و ژناقبرنا سرۆشتى و پاراستنا وى .

ژېيخەمەت
نېشتېمان و
ژياندۆستېندا

ژيئوخەمەت
نېشتيمان و
ژياندۇستىيدا

• رۆل قوتابی یان ھەر تاکەکی د پاراستنا ژینگەھیدا :

ھەر کەسەك ژ مە رۆژانە دشیئت رۆلەکی
بەرچاڤ و کاریگەر ھەبیت ل پاراستن و پيسکرنا
ژینگەھیدا، وەکی:

ئیک / پاراستنا ئاشی :

- ئەو ئاڤال بەردەستی مە ژیدەری ژيانا ھەمی
زیندەوەر و روھەکییە، ژیان ب بی ئاڤ چ جاراب
ریشەناچیت و بەردەوام نابیت، ژبەرھندی پیدقییە
بھایی وی بزاین و کیم ب مەزبخین.
- بزانه تو و خیزانا خو رۆژان ھەو پیدقی ب چەند
ئاڤی ھەیە، ئەوی ژی بزانه کو ھوین ھەمی چەند
ئاڤی ب زیدەھی بکاردئینن و ب ھەدەردەن، ھەر
گۆمەکا ئاڤی ب ھەدەردی دشیئت ژيانا بالندەپەکی
یان بی ئاڤەکی رزگار بکەت.

ل گەل ب ھەدەردانا ھەر دلۆپەکا ئاڤی ئەوی
راستی بزانه کو کەسەکی تیھنی تیھنی تر دکەی،
و مالەکا بی ئاڤ بی ئاڤ تر دکەی، دارەکا تیھنی
ھشک دکەی، ئەگەر ھەر کەسەك ژ مە ھەول بەدەت
رۆژانە لیترەکا ئاڤی کیمتر بکارینیت ئەگەر قوتابخانا

ژپێخەمەت
نیشتیمان و
ژیاندۆستییدا

مه پيڪهاتبيت ژ (500) قوتابيان ئەڤه (500) ليتريڻ
ئاقى مه پاشهكهفت كرن، ئەگەر كاريگهريا مه لسهر
ئەندامين خيزانين مه ههبيت ئەڤه ئەم شيان هزاران
ليترين ئاقى پاشهكهفت بكهين، و كولانهكى ژ بى
ئاقى رزگار بكهين و چهندين باخچيان تير ئاق بكهين.

ژيپخه مهت
نيشتيمان و
ژياندوستييدا

ژيئوخەمەت
نېشتيمان و
ژياندۆستىيدا

دوو/

بكارنەئىنانا كەل و پەلپەن ناپلۇنى :

بكارنەئىنانا كەل و پەلپەن ناپلۇنى و ھاقتىنا وان بۇ ئەردى مەزنتىن زىانە بۇ سىرۇشت و ئاذا كورستانى، بتايىبەتى ئەو كەل و پەلپەن بتنى بۇ جاركى دەپنەبكارنەئىنانا و دقتىت بەپنە ھاقتىن، وەكى بوتلى ئاقتى پەرداغ و كۆپ و سفرە و علاگە و ئامان و كەشچكىن ناپلۇنى، ئەگەر ل كوردستانى رۇژانە ھەر كەسەك دانەپەكى ژئەقان كەل و پەلان بكارىنىت، واتە ھەفت مليۇن بۆتلىن ئاقتى و ھەفت مليۇن پەرداغ و كۆپ و ئامان و كەفچك، كو پشتى ھنگى دىنە مليۇنا و ھەفتيانە ژ ملياران دى بۇرىت و ھەيقانە و سالانە ناھپنە ھژمارتن، ئەگەر ھەر قوتابىەك بشىت رۇژانە دانەپەكى ژ بكارنەئىنانا ئەقان كەل و پەلان كىم بكت كارەكى گەلەك گىرنگ كرىبە كو دشىاندایە نفشىن داھاتى سۇپاسىا وى بكن، چونكە ئەوان بەختەورە دكت.

ژىپنخەمەت
نىشتىمان و
ژىاندۇستىدا

- راستىەك ھەپە ئەوژى كو ھەمى كەل و پەلپەن ناپلۇنى (400) بۇ (500) سالان دناشا ئاخىدا دىمن و پىكھاتا ئاخى دگھۇرىت.
- پشتى ھەلبوونا وان ژى دناشا ئاخىدا چەندىن

ماددهیین ژهراوی دکهت دناف ئاف و باران و پیکهاتا
ئاخیدا، کو پشتی هنگی تاما ئهوان رووهکان ژی
دگهوریت ئهئین لسه ر شین دبن .
- هر ل دهمی ههلبوونا وان چهند گازین زیان
بهخش دهردکهئن و ل دهمی ههناسهدانیدا دچپته
دناف سیهین نفشین داهاتیدا و دی تووشی چهنین
نهخوشیان کهت .

ژپیکههت
نیشتمان
ژیاندوستییدا

سى /

رووبه رۆ كه سكاتى :

كه سكاتى چ دارستان و داروبار، چ باخچه و گۆل هه قالين راسته قينه يى يين مرؤفانه، چونكه كه سكاتى بشيويه كى گشتى دوانوئوكسىدى كاربون بكار دئينيت و ئوكسجينى به ردهت كو بو هه ناسه دانا مرؤفى گه لك پيدقويه. هر كه سهك ژمه رۆژانه پيدقى ب داروبارى هه يه بو هندى كو ئوكسجينه مه به ره مبنيت، و هه ناسه دانا مه يا ساخلم بيت. بقى رهنگى هر ئيك ژمه پيدقى ب چار يان پينچ دار دقن ئانكو دقيت هه مى شيانين خو بكاربينين دا ژماره يا داروبارين وهلاتى خو زيدكه ين .

- نه گهر قوتابخانا مه (500) قوتابى تيدابن، بو هندى كو نه مه هه مى هه ناسه كا ساخلم و نارام هه لبكيشين و سيهين مه ب پاقر بيارين، نه فه مه پيدقى ب (500) داروبارين پيگه هشتى يين مه زن يان پيدقى ب (2500) داروبارين نافنجى و بچويك هه يه .
- نه گهر ته برا يان خويشكا خو يا بچويك خوش

بقيت ل رۆژا ژدايكبوونا واندا ل جهى يارين تاگرى و شرينيان داره كى بو بچينه هه تاكو مه زن دببت بشيت ب سانه ي هه ناسه كا پاقر دهست بكه قيت.

ژينخه مهت
نيشتيمان و
ژيان دوستيدا

- پارېزگارېي ل دارستان و داروبارېن سەر جاددەيان
بکە، چونکە ھەر داروبارەکی مەزن دشیّت ئوکسجینی
بۆ دوو تا چوار کەسان دابین بکەت.
- ھەر ژبەر ئەقی ژيانا مە یا نە ساخلەم، و ژبەر
روییار و سەیرانگەھین مە ئیک پارچە کرییە نایلۆن
و کەل و پەلین پلاستیکی و کیم خەمن ژ پاراستنا
کەسکاتی رۆژ بۆ رۆژی ژمارەیا ئەو کەسین تووشی
نەخۆشیان دین دزیدەبوونیڭدایە .
- ژبۆ ھندی کو خۆشتفیین مە ب دلساری لبر
پەنجەرا نەخۆشخانې چاھەرېی مەنەبن پارېزگارېی ژ
ژینگەھې بکەن.

زېږېدنه
نيشتمان و
ژياندوستيڼدا

ناوەرۆك:

تەوەرئ ئىككى:

7 قيانا كوردستانى و پىكفەژيان

تەوەرئ دووئ:

15 چەك و مەترسىيىن چەكى: چەكدانانا گشتى و كۆمەلايەتى

تەوەرئ سىيى:

29 مەترسىيىن بەللفبۇونا مادەيىن بى ھۆشكەر

تەوەرئ چوارئ:

45 تەكنۆلۇژيا و ئامپرەيىن ئەليكترونى

تەوەرئ پىنجئ:

57 ژينگە و پاراستنا ژېدەرېن ئاشئ

ژيىنخەمەت
نېشتيمان و
ژياندۇستىيىدا

حکومتی ھەریمی کوردستان
وہزارہتی پەرورہدہ

ژبێخەمەت
نیشتمان و
ژیاندۆستییدا